Inn i et nytt årtusen

Taler	Dato	Sted
Harald 5	31 desember 1999	NRK

Omstendigheter
Nyttårstale

Kjære alle sammen,

I kveld står vi foran en bemerkelsesverdig nyttårsaften. Om få timer går vi inn i et nytt årtusen. For mange har feiringen et religiøst innhold. For andre ligger det en viss mystikk ved en slik overgang. Uansett oppfatning har vi imidlertid nådd en milepæl som gir oss god anledning til å gjøre opp status, og som åpner for nye muligheter.

Jeg har nettopp tent en varde, - den første av de utallige som i aften lyser opp i nattemørket over hele landet. I tidligere tider var tente varder et varsel om krig og ufred. I dag skal de symbolisere et felles håp om fred i det nye årtusen.

"Jeg er en som har bodd to tusen år i dette landet", sier Sigrid Undset. Hun kunne si det, som hadde et så grundig kjennskap til vår historie. De fleste av oss tenker i kortere perspektiver - kanskje alt for korte. Hvis det stemmer at sansen for historie er blitt svekket, er det skremmende. Vi er alle barn av historien, og vi bør lære av den for å kunne fylle vår plass. I kveld bør vi samles til ettertanke, for å se oss tilbake og speide etter veier som skal lede fremover.

Ved forrige århundreskifte gikk det en bølge av optimisme over Europa: Nå skulle verden omsider gå inn i fornuftens og vitenskapens lyse tidsalder, med fred, fremskritt og økende velstand for alle. Fjorten år senere kom første verdenskrig. Vi vet hvordan det endte; i et blodbad som kostet millioner av menneskeliv og utløste store samfunnsomveltninger: - tragiske kriser som rystet hele vår sivilisasjon.

Krisene banet vei for enda en verdenskrig, mer grusom og omfattende enn den

første. Resultatet var et Europa delt i to blokker, som ble stående helt til Berlinmurens fall for ti år siden. I dag ser vi tegn på at nasjonene omsider har lært at de må samarbeide dersom de skal ha håp om å hindre krig og ødeleggelser i fremtiden. Vennskap og forståelse mellom folkene må fordrive hat og hevnlyst. Det er fredens eneste sjanse.

I dag er det ikke den samme stemningen av begeistret optimisme som for hundre år siden. Mange tror ikke lenger på automatiske fremskritt, for de har sett at vitenskap og teknikk kan utnyttes både til godt og ondt. Blodige konflikter herjer fremdeles. Nød og usikkerhet preger hverdagen for mange mennesker i store deler av verden. Riktignok har arbeidet for menneskerettigheter og demokrati større oppslutning enn noen gang før, og miljøproblemene er i dag et internasjonalt ansvar. Vi er likevel kommet altfor kort i forpliktende samarbeid og solidaritet over landegrensene. Her hviler et ansvar på oss, både som folk og som enkeltmennesker. Vi må alle etter evne bidra til å finne løsninger på de problemene vi trekker med oss over tusenårsgrensen, hvor store og uløselige de enn måtte synes.

Mer enn noe er det den teknologiske utvikling som skiller vårt århundre fra tidligere tider. Ved hjelp av ny kunnskap kan vi reise til månen, pumpe olje opp av sjøen og gi et menneske et nytt hjerte. Ved teknologiens hjelp kan man også bringe personer sammen på tvers av kontinentene - på måter som generasjoner før oss ville tro var umulig. Den menneskelige intelligens, nysgjerrighet og skaperkraft har gitt oss bilen, flyet, telefonen, radioen og fjernsynsapparatet. Reisemønstre og arbeidsliv har fått nye former. Ikke minst har den nye informasjonsteknologien revolusjonert vår hverdag. For senere generasjoner vil kanskje vår tids teknologi fremstå som gammelmodig og uferdig. Hver ny generasjon fostrer forskere som bygger videre på den viten de er overdratt. Det er viktig å være åpen for de muligheter - og farer - dette representerer.

Hva skjedde med Norge i det forandringens århundre vi legger bak oss? - Vi vant vår fulle selvstendighet i 1905 og har bevart den gjennom kriser og verdenskriger. Vi fikk friheten tilbake etter fem års okkupasjon, som påførte også vårt folk lidelser. Noen strir ennå med ettervirkningene. Landet har hevet seg fra fattigdom til velstand og velferd. Det har hatt sin pris i slit og belastninger for mange, men materielt sett er livet blitt bedre for de fleste. Funnet av olje på den norske del av Nordsjø-sokkelen har gjort Norge til et av verdens rikeste land. Nå gjelder det å forvalte verdiene på en ansvarlig måte,

samtidig som vi vektlegger betydningen av å ha flere ben å stå på. Norsk pågangsmot og innsatsvilje må gjennom målbevisst arbeid fortsatt kunne skape nye virksomheter.

I det 20. århundre har kvinner på en sterkere måte enn før satt sitt preg på kultur og samfunnsliv. Takket være innsats av fremsynte, kvinnelige pionerer fikk kvinner allmenn stemmerett som ga ny status og førte til større valgfrihet og sosiale utfoldelsesmuligheter. Mange steder i verden fremstår Norge som et foregangsland når det gjelder kvinnefrigjøring. Over hele samfunnsspekteret har kvinner oppnådd sentrale posisjoner og vunnet stor innflytelse. Selv om viktige mål er nådd på veien mot likestilling, er det ennå et stykke fram. Kanskje trenger vi "rødstrømper" også i det neste århundre?

Norge har fostret mange betydningsfulle borgere i de siste hundre år. En av dem er Fridtjof Nansen som for oss alle står som et symbol. Verden lyttet til hans budskap om menneskeverd og solidaritet. Likeledes har den årlige utdeling av Fredsprisen gitt gjenklang utenfor landets grenser. Norge har etter hvert spilt en vesentlig rolle i internasjonalt fredsarbeid. Vi opplevde nylig et toppmøte i Oslo, der også USAs president ved sitt nærvær viste møtets betydning. Effekten av et slikt møte er kanskje ikke målbar i øyeblikket, men konklusjonen er klar: Vi må gi freden en sjanse.

I årenes løp møter Dronningen og jeg mange interessante mennesker. Gjennom reiser, arrangementer og audienser får vi kontakt med grupper og enkeltmennesker som er til glede og gir oss ny innsikt. I år var det for eksempel en stor opplevelse å bli bedre kjent med kystbefolkningen på Helgeland. Likeledes sitter jeg igjen med spesielt gode minner fra kirkejubileet i Vera i Nord-Trøndelag hvor landets minste menighet møtte fulltallig frem.

Det er Jesu fødsel som danner utgangspunktet for vår tidsregning. Det sentrale i det kristne budskap er fortsatt like grunnleggende, og det ligger et felles ansvar i å føre denne arven inn i et nytt årtusen. Et annet arvelodd vi bærer med oss, er vår kultur som i all sin rikdom kan være med på å styrke og utvikle vår bevissthet. I tider med større religiøst og kulturelt mangfold, også i vårt land, må vi vise toleranse og en inkluderende holdning. I denne sammenheng er de norske fellesverdier av stor betydning. Det er viktig for oss å ha røtter og identitet. Den som kjenner seg rotfast, kan lettere føle ansvar for andre.

Jeg sender varme hilsener i kveld til alle her i vårt land og til nordmenn ute. En særlig hilsen går til dem som måtte føle uro for fremtiden, og til dem som i tapet av sine nærmeste finner det vanskelig å se fremover. Det er mange spørsmål som melder seg på en slik kveld. Det dreier seg om de vesentligste verdier i våre liv. Hver av oss må finne egne svar på disse spørsmålene.

Stein Mehren sier i et dikt ved dette veiskillet i historien:

Tusenårsskifte? Hvert eneste sekund
må vi løfte livets bilder ut av tidens strøm,
og bære dem frem for hverandre

Kanskje er det nettopp det vi må gjøre i tiden som kommer: Holde fast ved øyeblikkene som så lett farer forbi, og være til stede i hverandres liv. Gjør vi det, kan vi gå tryggere inn i det ukjente - og løfterike - som skal møte oss i et nytt årtusen.

Godt Nytt År!

Kilde
www.kongehuset.no

Emneoversigt
Nyttår, Nyttårstale

URI
https://www.virksommeord.no/tale/inn-i-et-nytt-artusen